

Nuoret mukaan ohjausryhmätyöskentelyyn

- ohjaava opas nuorille ja ammattilaisille

LUKIJALLE

Tämä opas on Humanistisen alan ylemmän ammattikorkeakoulututkinnon, yhteisöpedagogi YAMK, opinnäytetyöni tuotos. Opinnäytetyön tilaajana toimi ”HOPE - Hyvinvointia, osallisuutta ja polkuja työelämään” -hanke. Hankkeen toteuttajat Humanistinen ammattikorkeakoulu ja LAB-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyöni tavoitteena oli vahvistaa nuorinäkökulmaa hankkeen ohjausryhmätyöskentelyssä.

Tämä opas rakentui palvelumuotoiluprosessin tuotoksena. Yhteiskehittämisen työpajoissa opasta ideoi ja suunnitteli HOPE-hankkeen Diggaan! - ryhmätoiminnassa mukana olleista nuorista muodostettu nuorten kehittäjäryhmä. Yhdessä työpajassa nuorten kehittäjäryhmän lisäksi mukana oli myös HOPE-hankkeen asiantuntijoita ja ohjausryhmän jäseniä opasta ideoimassa. Alkukartoitusta varten keräsin kokemuksia nuorilta, jotka jo ovat mukana ohjausryhmätyöskentelyssä. Haastattelin ohjausryhmään kuuluvia nuoria sekä asiantuntijoita Laurea-ammattikorkeakoulun ja Humanistisen ammattikorkeakoulun ”TREENI- Työelämän yhteistreenit”- hankkeesta sekä Helsingin Diakonissalaitoksen ”MakeSomeNoise” – toiminnasta.

Opas on suunnattu ohjausryhmätyöskentelyyn osallistuville nuorille, hanketoimijoille sekä ohjausryhmään kuuluville ammattilaisille ja asiantuntijoille. Oppaan sisältö on kokonaisuudessaan tarkoitettu kaikille, vaikka oppaassa onkin erityisesti osoitettu joitain osioita joko nuorille tai ammattilaisille. Opas mukailee nuoren polkua ohjausryhmätyöskentelyyn.

Tanja Sipilä, 2025

Sisällys

LUKIJALLE	2
HUOMIOITAVAA JO HANKESUUNNITELUSSA.....	4
PEREHDYTYS OHJAUSRYHMÄTYÖSKENTELYYN	6
KOKOUKSESSA HUOMIOITAVAA	8
OHJAUSRYHMÄTYÖSKENTELYN PÄÄTTYÄ	11
Liite 1. Nuoren terveiset esteettömyydestä ja saavutettavuudesta	12
Liite 2. Nuoren terveiset kohtaamisesta, ennakkoluuloista ja anteeksi pyytämisen merkityksestä.....	14
Liite 3 Mentorin checklist.....	16

HUOMIOITAVAA JO HANKESUUNNITTELUSSA

Tämä osio on suunnattu hanketoimijoille. Jo hankesuunnittelua tehdessä on hyvä huomioida nuoren osallistuminen ohjausryhmään.

Hankkeesta nimetään mentori nuorelle/nuorille

Nuorelle nimetään hankkeen toimijoista mentori, jonka vastuulla on nuoren perehdyttäminen, ohjaus ja tuki. Mentori kulkee nuoren rinnalla koko ohjausryhmätyöskentelyn ajan. Mentori perehdyttää nuoren ohjausryhmätyöskentelyyn ja tuleviin kokouksiin, hän toimii tarvittaessa nuoren tukena ohjausryhmän kokouksissa ja pitää nuoren kanssa purkutilaisuuden kokouksen jälkeen. Mentori on nuoren yhteyshenkilö hankeorganisaatioon ja vastaa esimerkiksi siitä, että nuorelle korvataan ohjausryhmätyö ja mahdolliset matkakulut. Mentori laatii hankkeen päättymisen jälkeen todistuksen nuorelle ohjausryhmätyöskentelyyn osallistumisesta.

Kysymyksiä hankesuunnitteluun

Millä perusteella nuori valitaan ohjausryhmään?

Mikä on nuoren rooli ohjausryhmässä? Millaisia asioita ja minkälaista kokemusta nuoren toivotaan tuovan ohjausryhmään? Valitaanko ohjausryhmään jo ennestään sanavalmis vaikuttajanuori vai vähemmän kokemusta omaava ja hiljaisempi nuori? Miten monimuotoisuus huomioidaan?

Valitaanko mukaan yksi vai useampi nuori?

Voisiko ohjausryhmätyöskentelyyn osallistuminen olla nuorille helpompaa, jos mukana olisi aina kaksi nuorta? Ohjausryhmään tulisi myös enemmän nuorinäkökulmaa ja ehkä erilaisia kokemuksia ja ajatuksia. Onko ohjausryhmään osallistuva nuoriedustus koko hankeajan sama? Vai voisiko se olla vaihtuva, aina yksi tai kaksi nuorta kerrallaan kokouksessa?

Miten nuorelle korvataan ohjausryhmätyö?

Hankkeen toimijoiden ja ohjausryhmän jäsenten työaikaan kuuluu ohjausryhmätyöskentely, joten he saavat siltä ajalta palkkaa. Yhdenvertaisuuden vuoksi myös nuoren tulisi saada

korvaus ohjausryhmätyöhön käytetystä ajasta. Millaisia mahdollisuuksia hankeorganisaatiolla on korvata nuoren ohjausryhmätyö, voiko korvaus olla suora rahallinen palkkio tai lahjakortti? Korvauksessa tulee huomioida korvaavan tahon organisaation mahdollisuudet, mutta ennen kaikkea nuoren tilanne ja mahdollisuus ottaa vastaan korvausta ilman sen negatiivista vaikutusta muuhun toimeentuloon.

PEREHDYTYS OHJAUSRYHMÄTYÖSKENTELYYN

Tässä osiossa on perehdytyksen aiheita. Osio on suunnattu nuorille, mutta lopussa on vielä oma muistilista mentorille. Mentorisi kertoo sinulle näistä asioista tarkemmin. Tässä kuitenkin jo ensipuraisu ohjausryhmätyöskentelyn saloihin.

Mikä on ohjausryhmä?

Ohjausryhmä on ryhmä ihmisiä, jotka seuraavat ja tukevat hanketta. Ohjausryhmässä on edustajia ja asiantuntijoita eri organisaatioista. Ohjausryhmän tehtävänä on ohjata hanketta. Ohjausryhmä ei ole vastuussa hankkeen toteuttamisesta. Ohjausryhmä kokoontuu muutaman kerran vuodessa. Kokousten aikataulu sovitaan yhdessä.

Keitä ohjausryhmään kuuluu?

Ohjausryhmän jäsenenä voi olla:

- asiantuntijoita hankkeen teeman ympäriltä
- työntekijöitä hankkeen toteuttajan organisaatiosta
- hankkeen sidosryhmien edustajia (eli tahoja, joiden kanssa hanke on tekemisissä tai tekee yhteistyötä)
- hankkeen kohderyhmän edustajia
- hankkeen rahoittajan edustaja

Miten kokouksissa toimitaan?

Tässä muutama yleinen hyvään kokouskäytäntöön liittyvä asia.

- Ennen kokousta lähetetään etukäteen asialista, jossa kerrotaan mitä asioita kokouksessa tullaan käsittelemään. Yleensä se lähetetään kokouskutsun yhteydessä.

- Kokouksella on yleensä puheenjohtaja. Kokouksessa puheenjohtajan tehtävänä on johtaa puhetta eli edetä asialistan mukaan ja jakaa puheenvuoroja asioista keskusteltaessa.
- Hyvä tapa kokouksessa on pyytää puheenvuoroa, kun haluat osallistua keskusteluun. Livekokouksessa esim. viittaamalla, nyökkäämällä tai muulla tavoin puheenjohtajalle osoittamalla. Etäkokouksessa erilaisten reaktioiden kautta.
- Kokouksella on sihteeri, jonka tehtävänä on kirjoittaa kokouksesta muistio tai pöytäkirja. Siinä kerrotaan mitä asioita kokouksessa käsiteltiin, tiivistelmä mitä asiasta keskusteltiin ja mitä asiasta mahdollisesti päätettiin.
- Muistio tai pöytäkirja lähetetään ohjausryhmän jäsenille kokouksen jälkeen.

Mitä nuorelta odotetaan?

Käyt mentorisi kanssa läpi, mikä on sinun roolisi ohjausryhmässä. Tärkeää on, että sinä tiedät mitä sinulta ohjausryhmässä odotetaan. Sinun vastuullasi ei ole edustaa kaikkia maailman nuoria. Vaan sitä jotain tiettyä erityistä kokemusta, jota sinulla on, josta hankkeen toteuttamiselle voi olla hyötyä.

Mentorin muistilista perehdytykseen

Käy nuoren kanssa läpi ainakin nämä asiat. Tulostettava checklist oppaan lopussa (Liite 3).

- Hankkeen perustiedot
- Mikä on ohjausryhmä, keitä siihen kuuluu?
- Mikä on nuoren rooli ohjausryhmässä?
- Kokouksen kulku, käsiteltävät aiheet, aikataulu, tauot, tavat osallistua?
- Miten kokoukseen osallistuminen ja mahdolliset matkakulut korvataan?
- Tue, ohjaa, kannusta, muista myös kokouksen jälkeinen purku!

KOKOUKSESSA HUOMIOITAVAA

Tässä osiossa kuuluu vahvasti opinnäytetyön kehittäjäryhmän ja haastateltujen nuorten ääni. Osio on kirjoitettu hanketoimijoille ja ohjausryhmän ammattilaisille, mutta ehdottomasti luettavaksi myös nuorille!

Mitä ajatuksia näistä sinulle herää? Voit jutella mentorisi kanssa näistä ennen ensimmäistä kokousta.

Tutustuminen ”icebreaker”

Ensimmäisessä kokouksessa on hyvä tutustua ohjausryhmän jäseniin, jonkun ”icebreakerin” kautta. Se voi olla esimerkiksi esittäytyminen lempiharrastuksen, lempieläimen tai fiiliskuvan kautta. Tavoitteena on tulla tutuksi muutoinkin, kuin titteleiden kautta, ihminen ihmiselle. Tämä on nuorten toive ja tärkeää siksi, että ohjausryhmän ilmapiiri muodostuisi riittävän kevyeksi ja saavutettavaksi myös nuorelle. Hänellä ei ehkä ole vielä asiantuntijatittelä, jolla itsensä voisi esitellä.

Yhteiset turvallisemman tilan periaatteet

Ensimmäisessä kokouksessa on hyvä laatia ohjausryhmän omat, yhteiset turvallisemman tilan periaatteet tai yhteisesti hyväksyä käytettäväksi joitain jo valmiina olemassa olevia turvallisemman tilan periaatteita. Turvallisemman tilan periaatteet ovat monelle nuorelle tuttuja esimerkiksi harrastus- tai opiskelutoiminnasta. Turvallisemman tilan periaatteilla on nuorille merkitystä. Ne takaavat mahdollisuuden osallistua ja olla läsnä turvallisesti omana itsenään.

Esteettömyys ja saavutettavuus ennen kokousta ja kokouksessa

Esteettömyydestä ja saavutettavuudesta on kirjoittanut tarkemmin ohjausryhmässä mukana oleva nuori.

SUOSITUS! Lue Oonan terveiset esteettömyydestä ja saavutettavuudesta oppaan lopusta (Liite 1).

Ilmapiirillä on merkitystä

Nuoret toivovat, että ohjausryhmässä vallitsee rento ja kannustava ilmapiiri. Sellainen, jossa nuorikin uskaltaa olla oma itsensä ja tuoda kokemuksia ja näkemyksiään esiin. Ilman pelkoa tulla vähätellyksi tai lytättyksi.

Nuorelle ymmärrettävä ja sensitiivinen vuorovaikutus

Ohjausryhmässä olisi hyvä käyttää nuorille ymmärrettävää ja selkeää kieltä. Unohdetaan ammattislangi ja puhutaan ihan tavallista yleiskieltä.

Vuorovaikutuksen olisi myös hyvä olla sensitiivistä. Vahingossa ja tahattomasti voi loukata toisen ihmisen identiteettiä yksittäisellä sanavalinnalla. Kun se on kuulijalleen toistuvaa, siitä tulee helposti kuormittavaa.

SUOSITUS! Lue Oskarin terveiset kohtaamisesta, ennakkoluuloista ja anteeksi pyytämisen merkityksestä oppaan lopussa olevasta liitteestä (Liite2).

Erilaiset tavat osallistua vuorovaikutukseen

Puhumisen lisäksi keskusteluun osallistumisen voi välillä mahdollistaa myös esimerkiksi chatin tai erilaisten verkkoalustojen (esim. Mentimeter, Padlet) kautta. Kirjoittaminen voi olla joissain tilanteissa helpompaa ja asian saa jäsenneltyä paremmin kirjoittamalla.

Annetaan tilaa nuorelle osallistua

Nuoret toivovat, että heille annetaan tilaa osallistua. Joskus oman kommentin muotoileminen voi ottaa aikaa. Kokouksen puheenjohtajan voi olla hyvä aika ajoin tarkistaa, että myös kokoukseen osallistuva nuori on saanut sanottua oman ajatuksensa ja tullut vuorollaan kuulluksi.

Mentorin tuki

Rohkaise ja muistuta nuorta, että mentori on tukena koko ohjausryhmätyöskentelyn ajan. Nuoren tulee tietää, että hänellä on lupa kysyä mitä vaan ohjausryhmätyöskentelyyn liittyvää, vaikkapa kesken kokouksen. Eikä tyhmiä kysymyksiä ole olemassakaan!

Kokouspaikka

Voisiko kokouksen viedä joskus nuorten reviirille? Vaikkapa hankkeen nuorten käyttämiin tiloihin. Tai jos kokous on etänä, voisiko Teamsin sijasta käyttää kokousalustana Discordia?

Kokouksen jälkeen purku mentorin kanssa

Jokaisen kokouksen jälkeen on hyvä pitää nuoren ja mentorin välinen purkutilaisuus kokouksesta. Miten meni? Mitkä asiat jäivät mieleen? Onko jotain mitä olisi pitänyt tehdä toisin tai jäi sanomatta? Millä fiiliksillä seuraavaan kokoukseen?

OHJAUSRYHMÄTYÖSKENTELYN PÄÄTYTTYÄ

Tässä osiossa hypätään jo aikaan, kun ohjausryhmätyöskentely päättyy. Osiossa on omat huomiot nuorelle ja ammattilaiselle.

Todistus, jolla voi todentaa osaamista ja kokemusta

Nuorelle:

Yhdessä mentorin kanssa voit miettiä, millaista osaamista olet kerännyt ja mitä asioita olet oppinut ohjausryhmässä työskentelystä. Näitä asioita mentorisi voi kirjata todistukseen. Tämä voi olla tärkeää tietoa esimerkiksi työnhaussa tai tulevissa opinnoissasi.

Ammattilaiselle:

Kun ohjausryhmätyöskentely päättyy, nuorelle kirjoitetaan työskentelystä todistus. Todistuksessa olisi hyvä olla kuvaus ohjausryhmätyöskentelystä sekä siitä, millaista osaamista nuori on kerännyt ohjausryhmätyöskentelyn aikana. Todistuksesta voi olla nuorelle hyötyä opintoihin tai työnhakuun.

Verkosto avuksi tulevaisuuteen

Nuorelle:

Ohjausryhmätyöskentelyn aikana olet rakentanut ehkäpä ensimmäisen ammattilaisverkostosi, olet tullut tutuksi ja tehnyt yhteistyötä eri alojen ammattilaisten kanssa. Pyydä ohjausryhmässä olevien ammattilaisten yhteystietoja. Jossain kohden ammattilaisten verkostosta voi olla hyötyä opiskelu- tai työurallasi. Esimerkiksi harjoittelupaikkojen etsimisessä tai suosittelijoina työnhaussa.

Ammattilaiselle:

Ohjausryhmään kuuluneiden ammattilaisten verkostosta voi olla jatkossa hyötyä ja apua nuoren omalla uralla, esimerkiksi suosittelijana. Rohkaiskaa nuorta verkostoitumaan!

Liite 1. Nuoren terveiset esteettömyydestä ja saavutettavuudesta

Esteettömyyden ja saavutettavuuden huomiointi ohjausryhmän kokouksessa.

Kirjoittanut Oona Alatalo, 2025, HOPE-hankkeen ohjausryhmän jäsen

Aivan ensimmäisenä pidän tärkeänä korostaa sitä, että tila, joka on yhdelle ihmiselle esteetön ja saavutettava, ei ole sitä kaikille.

Se, mikä on minulle liikuntarajoitteisena mutta ei kokoaikaisesti pyörätuolia käyttävänä ihmisenä esteetön ja saavutettava tila, ei välttämättä ole sitä toiselle liikuntarajoitteiselle ihmiselle; tila, joka on pyörätuolilla saavutettava ja esteetön, ei ole automaattisesti esteetön ja saavutettava myös esim. kuulo- tai näkövammaiselle ihmiselle.

Kun kokouksen ajankohdasta ja kokouspaikasta lähetetään tieto etukäteen, on siis tärkeää, että mukaan tulevat osallistujat saavat myös tiedon siitä, millä tavoin tilan esteettömyyttä ja saavutettavuutta on järjestetty. On tärkeää, että mukaan tulevat osallistujat voivat myös etukäteen kysyä jatkokysymyksiä tilasta ja siten varmistaa, että tila on heille saavutettavissa ja esteetön heidän omien tarpeidensa mukaisesti.

Itse esimerkiksi kysyn aina ennen lähikokouksia, että kuinka pitkä matka ja kävelyetäisyys lähimmältä juna-asemalta tai bussipysäkiltä on kokouspaikalle. Varmistan myös aina ennen lähitapahtumia, että onko tapahtumapaikalla istumismahdollisuutta ja kuinka paljon tapahtuman / kokouksen aikana tulee käveltyä tai seisottua yhteensä. Nämä kysymykset auttavat minua etukäteen arvioimaan, tulenko paikalle pyörätuolilla, vai selviänkö päivästä vain kävelykepin kanssa.

Pyörätuolilla liikuttaessa kokouspaikan esteettömyys ja saavutettavuus tarkoittaa minulle mm. sitä, että:

1) Rakennukseen ja kokoustilaan pääsee sisälle pyörätuolilla. Jos ulko-ovelle päästäkseen tarvitsee kävellä portaat ylös, niin ulko-ovelle on myös pyörätuoliramppi. Ulko-ovessa on ovenavauspainike ja oviaukko on riittävän leveä pyörätuolille, sekä oven kynnyksestä pääsee yli pyörätuolin kanssa. Ulko-ovesta pääsee sisään myös ilman avustajaa.

2) Jos varsinainen kokoustila on jossain muussa kuin rakennuksen ensimmäisessä kerroksessa, niin rakennuksessa on hissi, jolla pääsee ylempiin kerroksiin. Hissin käyttäminen ei vaadi avainta tai kulkulupaa – hissi ei ole ”lukkojen takana”.

3) Kokoustila itsessään on riittävän avara, että tilassa mahtuu liikkumaan pyörätuolilla ilman, että tarvitaan toista ihmistä siirtämään huonekaluja pois tieltä.

4) Rakennuksessa on esteetön WC / Inva-WC. Jos tämä on ylemmissä kerroksissa, niin muihin kerroksiin pääsee hissillä. Inva-WC ei vaadi avainta tai kulkulupaa – WC ei ole ”lukkojen takana”.

Niin etä- kuin lähikokouksissakin esteettömyyttä ja saavutettavuutta ovat myös:

- Selkeät aikataulut, joista pidetään kiinni. Jos aikatauluun on merkitty taukoajkoja, niin tauoista pidetään kiinni.

- Selkeät viestinnät sekä mahdollisuus kysyä tilan esteettömyydestä ja saavutettavuudesta etukäteen, kuten myös mahdollisuus esittää etukäteen muita lisäkysymyksiä kokoukseen tai kokouskäytänteisiin liittyen.

- Viestintämateriaalien helppolukuisuus. Esim. vahva värikontrasti tekstin näkyvyyden vuoksi (ei kirkkaankeltaista tekstiä kirkkaanvihreällä pohjalla, tummaa tekstiä tummalla pohjalla, yms.), sekä lukihäiriöystävällinen tekstifontti.

- Jos kokouksen aikana näytetään visuaalista materiaalia, esim. diashow, tai etäkokouksissa näytönjako, niin näkyvät tekstit luetaan myös ääneen. Ei oleteta, että jokainen osallistuja pystyy lukemaan tekstit itse, tai näkee ne riittävän hyvin lukeakseen ne.

Kommunikaatio on tärkeää nuorten tullessa mukaan ohjausryhmän kokoukseen. On tärkeää, että nuori tietää, että voi varmistaa tilan esteettömyyden ja saavutettavuuden itselleen ja kysyä näihin liittyviä kysymyksiä, sekä tuoda omat tarpeensa esille ilman tuomintaa.

Osallistujilta voi myös suoraan kysyä näihin asioihin liittyvistä tarpeista, muotoilemalla kysymyksen esim. näin: ”Onko sinulla jotain kysymyksiä tai tarpeita tilan esteettömyyden tai saavutettavuuden suhteen, joista meidän olisi hyvä tietää, tai joita meidän olisi hyvä huomioida?”

Liite 2. Nuoren terveiset kohtaamisesta, ennakkoluuloista ja anteeksi pyytämisen merkityksestä

Kirjoittanut Oskari, 2025

Tiedän itseni lisäksi myös monia nuoria, jotka kuuluvat useampaan vähemmistöön samanaikaisesti. Tämä altistaa entistä todennäköisemmin jatkuvasti ikäville tai epämukaville kommenteille ja teoille. Aistin sekä tunnistan herkästi tietämättömydestä johtuvia asenteita ja ennakkoluuloja, kun tapaan uusia ihmisiä. Usein samat kysymykset ja lausahdukset toistuvat satoja kertoja kohdistuen eri kerroilla eri piirteisiin. ”Mistä olet *oikeasti* kotoisin?”, ”Et vaikuta *oikeasti* olevan autisti” ja niin edespäin. Tunnen itseni ulkopuoliseksi näiden samojen kommenttien toistuessa. Mietin, ovatko nämä piirteet ne piirteet, joiden kautta uudet tapaamani ihmiset näkevät minut? Miksi ensitapaamisella arvioidaan ulkonäköäni tai toimintakykyäni? Ajattelen, että ihmiset eivät ensisijaisesti ole ilkeitä eivätkä tarkoita tietämättömydestään johtuvia ikäviä kommentteja, mutta kohdatessani näitä lausahduksia viikoittain tai jopa päivittäin, minulle tulee niistä ulkopuolinen ja ikävä fiilis.

Toivoisin, että ymmärrys ja sympatia tietoisuuden lisäämisen kautta ulottuisi myös aidosti ihmisten kokemuksiin ja elämäntilanteisiin, joihin ei välttämättä ole minkäänlaista henkilökohtaista kokemusta. Minulle olisi tärkeää, että kokemuksiani kuunneltaisiin ilman, että arvioitaisiin sitä, miten minun olisi pitänyt reagoida tilanteeseen. ”Älä välitä ikävistä kommenteista” on vaikeaa, kun suomalaisuuttani kyseenalaistettiin tällä viikolla jo viidettä kertaa ja moni lähtökohtaisesti aloittaa puhumaan minulle englantia. On ymmärrettävää loukkaantua, jos ikäviä tietämättömyydestä johtuvia kommentteja tulee jatkuvasti. Anteeksi pyytäminen sekä korjaaminen on kuitenkin helppoa. Olen oppinut, että minulla on oikeus sanoa myös loukkaantumiseni avoimesti ja toivoa anteeksipyyntöä. Virheitä tapahtuu kaikille, mutta on tärkeää myös osata pyytää anteeksi ja lisätä omaa tietoisuuttaan sekä miettiä, onko omassa toiminnassaan tai sanoissa ennakkoluuloja, joita ei ole tunnistanut.

Olisi tärkeää kuunnella ja antaa tilaa vähemmistöryhmille myös kokonaisuutena, jotta yksittäisiä vähemmistöryhmän edustajia ei asetettaisi valokeilaan tiedottajan asemaan tahtomattaan vaan siksi, että on ylpeästi oma itsensä. Kaikki eivät välttämättä jaksa selittää esimerkiksi sateenkaaritermistöä kymmeniä kertoja, mutta onneksi internetissä on paljon

tietoa vähemmistöjen edustajilta itseltään koskien vähemmistön asemaa ja kohtelua yhteiskunnassa.

Minulle on erityisen tärkeää, että välitän myös ihmisistä, jotka ovat erilaisia kuin minä ja tahdon aktiivisesti toimia myös paremman muutoksen eteen ihan kaikille kohti maailmaa, jossa uusien ihmisten kohtaamista ei tarvitse kenenkään jännittää tai pelätä.

Liite 3 Mentorin checklist

- Hankkeen perustiedot**
- Mikä on ohjausryhmä, keitä siihen kuuluu?**
- Mikä on nuoren rooli ohjausryhmässä?**
- Kokouksen kulku, käsiteltävät aiheet, aikataulu, tauot, tavat osallistua?**
- Miten kokoukseen osallistuminen ja mahdolliset matkakulut korvataan?**
- Tue, ohjaa, kannusta, muista myös kokouksen jälkeinen purku!**

